

Atlas Copco bidrar till fosfatstölden

Atlas Copco levererade år 2008 två stycken 84 tons Pit Viper PV275 till fosfatgruvan Bou Craa i ockuperade Västsahara. De mobila borrararna används för att göra spränghål, så att fosfatmalmen kan sprängas loss. Svenska AP-fondernas Etikråd arbetar enträget med att få företaget Incitec Pivot från Australien att sluta köpa fosfat från Västsahara. Samma fosfat som sprängts loss med hjälp av Atlas Copcos borrarutrustning.

Det måste sägas: Atlas Copcos satsning på företagsetik är förmodligen unik i svenskt näringsliv. Det behövs bara en snabb blick på deras hemsida för att inse det. Men det finns ett litet gruskorn som skaver. Det är bilderna som jag har framför mig. På den gula karossen står det Pit Viper PV275 Atlas Copco. Bilderna kommer från fosfatgruvan Bou Craa. Hur går det ihop med den ambitiösa etiksatsningen som beskrivs på koncernens hemsida?

Det finns även spännande läsning på hemsidan om bolagets historia. Redan 1948 fanns Atlas Copco i Marocko. Sen nämns år 2008 då företaget levererade två Pit Viper PV275 till Bou Craa. Totalt fyra har levererade till det marockanska gruvbolaget OCP (Offi-

---

”Vi förutsätter att Atlas Copco omedelbart avslutar sin delaktighet i denna oetiska verksamhet.”

ce Chérifien des Phosphates), som utviner i Bou Craa. I en reklamfilm på YouTube berättar en mörk reklamröst hur effektivt PV275 borrar. I nästa klipp fylls hålen med sprängmedel. En samtidig krevad lyfter flera ton mark uppåt.

– Atlas Copco har sålt utrustning till en kund som är verksam i Marocko och i Västsahara. Det gäller borrarutrustning, svarar Atlas Copcos företagsetiska chef Karin Holmquist på mina frågor.

Hon vill inte ge några siffror för Atlas Copcos försäljning till det ockuperade Västsahara. Istället får jag följande svar:

– Idag finns inget handelshinder med Västsahara. Atlas Copcos affärskod bygger på internationella etiska riktlinjer såsom FN:s Global Compact, OECD:s riktlinjer för multinationella bolag och FN:s deklaration för mänskliga rättigheter.

Atlas Copcos borrarutrustning på plats i fosfatgruvan Bou Craa i Västsahara.

Jag får veta att Atlas Copco involverar externa experter och organisationer i sitt etik- och hållbarhetsarbete:

– Vi har kontakt med experter som tidigare arbetade inom Amnesty Business Group, Unicef, Rädda Barnen. Vi är aktiva deltagare i UN Global Compact Nordiska Nätverk. Jag bjuder årligen in Amnesty International till en formell intressentdialog med de största ägarna i Atlas Copco. Jag samtalar regelbundet med några kunders CSR-experter

inom gruvindustrin, säger Karin Holmquist.

Jag tittar på bilden igen. En gul borrarutrustning som ser ut som en avfyrningsramp på larvfötter. Den finns i Bou Craa. Ockuperat sedan 1975. Enligt Freedom House världens mest ofria land.

Atlas Copco ägs av Wallenbergkontrollerade Investor. Jacob Wallenberg var vice styrelseordförande i Atlas Copco när PV275 levererades till Bou Craa. Han vill inte bli intervjuad. Ingen på Investor vill säga något

om deras ansvar som ägare. Istället skickas etikchefen från Atlas Copco fram.

Svar kommer från Amnesty. De deltar inte i några möten med Atlas Copco, inte sedan 2008, även om de får inbjudningar. De har ingen aning om vilka experterna är från nerlagda Amnesty Business Group som sägs hjälpa Atlas Copco.

– Det är problematiskt om Atlas Copco säljer utrustning, som används på ockuperade områden. Vi vet vilket förtryck västсахarierna lever under och hur deras naturtillgångar exploateras av Marocko utan att komma västсахarierna till del. Atlas Copco behöver redovisa hur de säkerställer att deras försäljning inte bidrar till konflikten, förstärker ockupationsmakten och bidrar till kränkningar av mänskliga rättigheter, säger Anna Gustafsson på Amnesty.

AP-fondernas Etikråd redovisar i sina årsrapporter från 2010 och 2011, varför de försöker få företaget Incitec Pivot från Australien att sluta köpa fosfat från Västsahara:

”Västsahara är sedan 1975 ockuperat av Marocko och står på FN:s lista över icke självstyrande områden som ska avkoloniseras. FN:s rättschef (Hans Corell) slog i januari 2002 fast att ingen utvinning av naturresurser kan ske i Västsahara mot den västсахariska befolkningens vilja. Det skulle vara i strid med FN:s konvention för medborgerliga och politiska rättigheter samt FN-konventionen för ekonomiska, sociala och kulturella rättigheter”.

Jag frågar Atlas Copcos företagsetiska chef Karin Holmquist om utlåtandet från FN:s rättschef som Etikrådet nämner i sin årsrapport. Hon svarar:

– Situationen i Västsahara är komplicerad, och bland företag som har varit och är verksamma där har olika beslut fattats. Norska rederier har valt att inte göra affärer med Västsahara.

– Atlas Copco har lång närvaro i Marocko och har kunder i flera branscher bland annat i gruvsektorn. En av gruvkunderna är ett av Marockos största bolag som ägs till 65 % av staten. Bolaget har flera gruvor varav en i sydöstra Västsahara. Atlas Copco säljer gruvutrustning och service till denna kund. Atlas Copco har bedömt denna kund och kunden är pilotföretag för ISO 26000, som är en vägledande standard för socialt ansvar, liksom Atlas Copco självt är i Marocko.”

Erik Hagen är ordförande i Western Sahara Resource Watch, (WSRW). Han har i flera år diskuterat och argumenterat med företag om Västsahara. Så här svarar han på Atlas Copcos uttalanden:

– Det är inte logiskt att ett företag, med så omfattande rutiner för samhällsansvar, väljer att ha verksamhet i det ockuperade Västsahara. Företaget erkänner ju att man känner till principen att det är västсахarierna som ska förvalta naturresurserna där – inte Marocko. Då är det underligt att ha verksamhet i Västsahara och samtidigt hävda att man agerar med samhällsansvar. Jag förstår inte deras resonemang. Det är ologiskt, säger Erik Hagen.

Hagen menar att företag har ett stort ansvar för folkrätten.

– Stater kan bryta mot folkrätten. Företag kan bidra till att stater bryter mot folkrätten. Det är två sidor av samma mynt, menar han.

– Vi förutsätter att Atlas Copco omedelbart avslutar sin delaktighet i denna oetiska verksamhet, säger Erik Hagen.

Christina Kusoffsky Hillesöy är ordförande i AP-fondernas Etikrådet och vd på Tredje AP-fonden.

– AP-fondernas gemensamma Etikråds samarbete omfattar dialoger med utländska bolag vilket innebär att AP-fonderna

inte samarbetar när det gäller svenska bolag.

– Informationen om Atlas Copco var ny information för oss på Tredje AP-fonden och vi kommer att kontakta bolaget, säger Christina Kusoffsky Hillesöy.

Sedan 2008 står två Pit Viper PV275 i Bou Craa och borrar. Marocko tjänar stora pengar på västsahariernas fosfat. För Atlas Copco genererar borrarerna nu bara dålig reklam. På bilden lyser det skarpt från solljuset som speglar sig från den brunvita fosfatsanden rakt på den gula plåten.

Text: Arto Valtonen

Bild: Anonym